

אירועים שהיו

4.4.89 הרצאתו של פרופ' מיכאל הד מהאוניברסיטה העברית בירושלים על: "התלחבות דתית, סדר חברתי ומגמות חילון באירופה ערב תקופת ההשכלה".

11.4.89 הרצאתו של פרופ' מיכאל זורי במסגרת המפגש של הוועדה הלאומית הישראלית לבעיות הסוכב על: "Problems of Conservation of the Wild Progenitors of Cultivated Plants in Israel"

11.4.89 הרצאתו של פרופ' דניאל ויס מהטכניון על הנושא: "על דגים וציפורים - אווירדינמיקה בעולם החי".

17.4.89 פרופ' סיר ג'ורג' פורטר, נשיא החברה המלכותית הבריטית, נשא את ההרצאה השנתית העשירית לזכרו של אלברט אינשטיין על "המדען והציבור".

3.5.89 הרצאתו של פרופ' אייק ראמאנוג'אן על: "Is there an Indian way of thinking?"

11.5.89 הרצאתו של פרופ' אפרים קציר במסגרת סדרת ההרצאות במלאת ארבעים שנה למדינה על: "מחקר ופיתוח בישראל - השגים ואתגרים".

22.5.89 הרצאתו של פרופ' קנת דובר, לשעבר נשיא האקדמיה הבריטית, על הנושא: Aristophanes' Underworld: Frogs' Doorkeepers and Initiates

23.5.89 הרצאתו של פרופ' בנימין ז' קדר מהאוניברסיטה העברית בירושלים על: "המוסלמים תחת השלטון הנוצרי בימי הביניים, ספרד, סיציליה, הונגריה, המזרח הבריטני".

30.5.89 הרצאתו של פרופ' גיימס קוגל מאוניברסיטת הארווארד בנושא: "בין מקרא למדרש".

6.6.89 הרצאתו של פרופ' הלל דלסקי מהאוניברסיטה העברית בירושלים על: "הרחק מהמון מתחולל - האהבה כקיסור".

מובאים כאן דברי הסיכום של פרופ' אפרים קציר בהרצאתו באקדמיה לסיום סדרת ההרצאות במלאת ארבעים שנה למדינה. נושא ההרצאה: "מחקר ופיתוח בישראל. השגים ואתגרים".

אין לי ספק שהגיעה השעה לעודד את המצטיינים, לא דווקא במתן זכויות מיוחדות, כמו במתן אפשרות לתרושה. מאז עמדתי על דעתי החברתית, אני נוטה לסוציאליזם ולהכרה בשוויון ערך האדם, אבל ברי לי, עם כל הצער שבדבר, שאין שוויון בחלוקת הכישרונות. ברי לי באותה מידה עצמה שיש לעשות הכול כדי למצות את התועלת שבא-השוויון הזה, כדי לרתום את כישרונותיהם של המוכשרים לתועלת הכלל. לשם כך צריך בראש ובראשונה להקים קרן לאומית למחקר בסיסי במדעי-הטבע ולחנך ולשנות תקציב שנתי של 20 מיליון דולר. בשורת הקרן הזאת נוכל לאתר צעירים מצטיינים ולפתוח לפנייהם את הדרכים המוליכות אל האפקסים המדעיים החדשים. בעזרתה נוכל לעודד היווצרות של קבוצות מחקר שיתקט בעיות מדולות מכפי יכולתו של מדען בודד. דרך אגב, עלינו לבגש מדיניות שתעודד צעירים מבטיחים להצטרף לקבוצות מדולות, כמובן לא בכל תנאי ולא בכל מקרה, אבל בכל ההודסגיות שאי אפשר, בעצם, לפעול בדרך אחרת.

עוד עלינו לסרוח בגיבושם של פרויקטים מרכזיים שיש בהם מן העניין המדעי ומן העניין הלאומי גם יחד. בתחום זה לא עלינו, המדענים, המלאכה לגמור, ואין לי אלא להזכר בגנענים בתקופת מנהיגותו של דוד בן-גוריון, ואפילו להכות על הטא מסוים בהערכתי אותו בעבר. כאיש צעיר חשדתי בו בששחיות, כרצון לקנות את לב איש-שירי. עכשיו, מתוך עיון חוזר ככתביו, אני מגלה שהצמיח לחשוב ולהתבונן, שידע לתהות על בעיות יסוד המשוועות לפתרונות מדעיים וטכנולוגיים, ושקנה לו דיעה מרשימה בבעיות הללו. אנו זקוקים אפוא לתחנה לאומית שתעמך באמות-המידה האמורות, ולא זה המקום לשאול איך נגיע אליה. אנו דנים בישראל, אבל חלק מן הפתרונות יכול וצריך להימצא בשיתוף עם יהודי המזרח. בעם היהודי לכל פלגותיו מופחים מופלגים ועשירים מופלגים. יש בו מצבור אדיר של כישרים ויכולת לסייע לנו, מעד עכשיו לא ניצלנו אלא אפס קצה מן המצטיינאל. אם הזכרתי קרן לאומית למחקר בסיסי, דומני שלא יקשה לגייס את חלקה מתרומות של יהודים, שלא לרוב על הצורך לגייס אינטליגנציה יהודית, להעלותה לארץ ולקלוט אותה כחלקה בקרבנו. ואני שב אל דבריו של הרצל בשבחי החלום. אכן, יש שהמרחק בין חלום ומעשה אינו כה גדול. למיטב הכרתי, זה בדיוק המצב בנוגע לחלוטם של אבות הצינות. יש בכוחנו לעשות את מדינת ישראל למוקד שנוגם של המאוויים ההם. אנו מסוגלים גם מסוגלים לצרף כאן יחידיו מדע, מחקר, פעילות אינטלקטואלית ויצירה תרבותית מן המעלה הראשונה. אם נעשה זאת, נבצר את מדינת ישראל מבחינת רבות ונשוב ונעשה אותה לאבן שואבת.

בכאב ובצער רב הגני בא לספוד לחברנו מנחם שטרן. עדיין לא חלפו שלושה ימים מאז פגישתנו ושיחתנו האחרונה באולם הקריאה של הספרייה הלאומית והאוניברסיטאית, והנה נחרדנו לשמע הדיעה האיומה על הרצחו של מנחם בדרכו לספרייה, דרך שצעד בה יום יום.

עוד רבות ידובר בתרומתו הגדולה והסגולית לתולדות עם ישראל בימי הבית השני, בהקפה ובעמקוטה, שבאה לו מכוח כישורותיו ושפע דיעותיו. יחד עם אלה מצוין היה חברנו במידותיו הטובות. היה בעל עין טובה ובעל לב טוב. חבר יקר ומורה מסוד שהתכבד בכבוד חבריו ובהשגיו תלמידיו. על הראשונים מעידים דבריו בהקדמתו לחיבורו הגדול "מחברים יוניים ורומיים על יהודים ויהדות", ועל האחרונים - ביסווי הערכה והערצה ששמענו מפי תלמידיו הוותיקים והצעירים.

בשפדנו כאן ליד מיטתו נבגעת רם מבכים את מותו בידי מרצחים, עולה בזכרוננו בלא משים מרשת השיירה של אנשי האוניברסיטה העברית להר-הצופים ביום די בניסן תש"ח, ויחד עם זיכרון זה - גורל קיומנו ועתידנו בארץ הזאת, בעיד הזאת ובאזור הזה. בלי לגלוש להקבלות שטחיות בין זמנים שונים ונסיבות שונות בקורותינו, דרך שהצפטר נהר ממנה והואחי מפנית, קשה שלא להזכר בדברים שבהם סיים מנחם שטרן את הפרק על המרד הגדול: "הלוחמים היהודים בירושלים לא ניצלו את שעת הכושר להקים הנהגה אחידה... הפתיחות בין שלוש המפקדים לא פסקה, לא זו בלבד שלא הסכימו על עריכת תוכנית הגנה משותפת אלא הוסיפו להילחם בינם לבין עצמם".

עם כל מידות הדבקות בדיוקנות ובביקורת הסקורות שהיו בנפשו, כפי שמצא את ביסוין בפרסומיו מטעם האקדמיה, ועם כל מסירותו למחקר לשמו, לא הסתגר בד' אמותיו אלא פעל רבות במסירות להפצת ידיעת תולדות ישראל ברבים, אם בחופעותיו בכנסים ואם בעבודתו ובפעילותו במסגרת החברה ההיסטורית, מרכז ולמן שור והאינד העולמי למדעי-היהדות.

הסתלקונו מאתנו ללא עת היא אבדה גדולה לחקר מדעי-היהדות ולתרבותה של מדינתנו, ופעל הכול לרעייתו ולמשפחתו. יהיה רצון שימצאו ניחומים בחכרת הסובה והתודה שכולנו חבים לזכרו.